

Teodosija rozpráva o túžbe Sv Savu po Bohu Sava sa premiestňuje z priestoru bohatstva do priestoru askézy vďaka svojej túžbe Fixuje pravdu svojho ľudu, etabluje, programuje minulosť, súčasnosť a budúcnosť² Jeho potreba stotožníť sa s apoštolmi produkuje rad iných potrieb, ktoré hýbu susedom Sava je programovaný programátor Jeho potreby sa stávajú potrebami celého národa³ Túžby chorvátskych renesančných básnikov konštituujú lyrické texty, fixujú slávu a krásu ženy Táto potreba oslavovať niečo alebo niekoho vychádza z dávnej lyriky Najzreteľnejšie sa prejavuje v hymne alebo v óde (pozri Echnatovov hymnus slnku [Dimitrijević, 1962, s. 16] a Pindarove Epinikoi [Antologia stare lirike Grčke, 1981, s. 115–262]) Túžba po Bohu v stredoveku a túžba po žene v renesanci konštituujú text

Potreby sú transtextové, tranšžánrové a transhistorické Text je systém potrieb Potrebám sa jednoducho nemôžeme vyhnúť, lebo sú obsahom nášho Id, Superega a Ega, života, vonkajšieho sveta Písany alebo „ústny“ text, obyčajný rozhovor, vtip, príbeh artikulujú naše potreby alebo potreby iných Aj žart je potreba — smiech uvoľňuje človeka, zároveň detronizuje negatívne princípy spoločnosti a dejín

Ale čo sľubujú potreby?

Kto potrebuje sľub nejakého Dona Quijota alebo Dona Juana? Oni nemôžu poskytnúť autentický dar, nemôžu splniť potreby autentického sub-

² Moc diskurzu Sv Savu je späta s kresťanskou mocou „Kresťanstvo je jediným naboženstvom, ktoré sa zorganizovalo do cirkvi Ako také stanovilo princíp, že niektorí jednotlivci môžu na základe svojich naboženských vlastností slúžiť ostatným nie ako vládcovia, sudcovia, proroci, veštcia, dobrodinci, vychovávateľia atď., ale ako duchovní pastieri Toto slovo však označuje veľmi zvláštnu formu moci 1 Je to forma moci, ktorej najvyšším cieľom je zabezpečiť jednotlivcovi spasu na druhom svete 2 Pastoralná moc nie je takou formou moci, ktorá iba rozkazuje musí byť pripravená obetovať sa pre život a spasu stada Tým sa líši od kráľovskej moci, ktorá od poddaných vyžaduje obetovať sa pre záchranu trónu 3 Je to forma moci, ktorá nedohliada na spoločenstvo ako celok, ale osobitne na každého jednotlivca počas celeho jeho života 4 A napokon tú moc nemožno uplatňovať bez poznania vnútorných stránok ľudskej mysle, bez preskúmania duše, bez odhalenia jej najskrytejších tajomstiev To predpokladá poznanie vedomia a schopnosť ovládať ho Tato forma moci je zameraná na spasu (na rozdiel od politickej moci) Je spojená s obetovaním sa (na rozdiel od princípu panovníckej moci), je individualizujúca (na rozdiel od právnej moci), nepretržite sprevádza celý život je späta s produkciou pravdy — pravdy o samom jednotlivcovi () Moderný západný štát v novom politickom utvare prebral starú mocenskú techniku, ktorá pochádza z kresťanských inštitúcií Túto mocenskú techniku možno nazvať pastorálnou mocou“ (Foucault, 1991b, s. 49)

³ Situácia je zložitejšia, keď ide o morálne potreby „Hľadanie formy morálky, ktorá by bola prijateľná pre každého — v tom zmysle, že by sa jej každý mal podrobiť — pokladám za desivé“ (Foucault, 1991a, s. 64)

jektu 'Iný' už programoval jeho potreby Don Quijote je príkladom tetovaného subjektu, ktorý nechápe proces označovania Jeho signifikácie sa neustále pohybuje pod signifikantom na báze schizofrénie

Podobne v predvolebnej kampani politický subjekt prezentuje svoje sľuby Jeho text obsahuje sľuby, ktoré sa snažia dať odpovede na potreby iných skupín a subjektov spoločnosti Karikatura (*Mám v rukáve take sľuby, že na ne vo voľbách nachytám sedemdesiat percent voličov* [Pravda, 28. 2. 1994]) detronizuje tieto subjekty spolu s ich falošnými sľubmi Sľubovať teda môžu rôzne subjekty, ale autentický subjekt musí vedieť dekódovať ich program jazykových hier, ak sa nechce stať podriadeným subjektom, otrokom ich jazyka a reči Subjekt musí nájsť v diskurze skutočný záujem a cieľ rozprávania Preto sa môže konštituovať len správnou otázkou, ktorá môže demystifikovať cieľ a motívy 'iného' Diskurz sa obáva subverznej otázky Len vtedy, keď subjekt prekóduje jeho odkaz alebo text, má šancu získať priestor pre svoju integritu a identitu Zúžiť priestor cudzieho kolonizátorského diskurzu znamená prnúť 'iného' k autentickému existencii subjektu Subjekt musí mať vo vedomí minulý repertoár stratégií, ktoré 'iný' použil, a musí tiež predvídať svoju budúcnosť On pomenúva 'iného', kladie mu otázku⁴ 'Iný' musí zmeniť svoju úlohu v komunikácii, z trónu „imperátora“ musí zostúpiť na rovinu rovnocenného účastníka komunikačného procesu

Existujú autentické a neautentické potreby Jednoznačne môžeme povedať, že Hamletova, Faustova, Don Quijotova potreba nie je autentická Nie sú autentické ani potreby Sv Savu a Sokrata Don Juanova potreba zväzdať je nemravná On nemá úctu k láske iných Jeho žiadostivosť nepozná hraníc Neguje morálku svätých a samého Boha Sujet predstavuje rad jeho zväzdaní Jeho Id vládne nad Egom a Superegom Jeho identita a integrita sú falošné Je človekom jednej dimenzie Keďže človek sa produkuje svojou činnosťou, Don Juan produkuje svoju chudobu ducha, prázdnotu, nespokojnosť a nešťastie Hamletov nihilizmus, odcudzenie, pôsobenie pod tlakom 'nadja' taktiež nemôžu byť autentické Ani Faustova túžba po absolútnom poznaní, dokonalosti a láske nie je založená na humanistickom základe Humanizácia túžby (želaní) znamená východisko z imaginárneho a symbolického poriadku

⁴ Pozri otázku, ktorú si kladie Kant „Keď sa Kant roku 1784 pytal Was heisst Aufklärung, mienil tým Čo sa teraz odohráva? Čo sa s nami deje? Aký je tento svet, táto doba, práve tento okamih, v ktorom žijeme? Inými slovami Čo sme ako Aufklärer, ako súčasť osvietenstva? Porovnajme to s Descartovou otázkou Čo som? Ja ako jedinečný, ale všeobecný a nehistorický subjekt? Ja, podľa Descarta ktokolvek, kdekoľvek a kedykoľvek Ale Kant sa pyta na niečo ine na to, čo sme vo veľmi presnom okamihu histórie Kantova otázka vedie k analýze nás samých a zároveň našej prítomnosti“ (Foucault, 1991b, s. 51–52)